

Hallituksen esitys Eduskunnalle maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys liittyy osana niihin sosiaaliturvaa koskeviin muutoksiin, jotka sisältyvät kuluvan vuoden tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun.

Esityksessä ehdotetaan maatalousyrittäjien tapaturmaturvaa parannettavaksi säätämällä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki. Laki sisältäisi maatalousyrittäjiä koskevat erityissäännökset ja muilta osin se viittaisi työntekijöiden tapaturmavakuutuslakiin ja ammattitautilakiin.

Tapaturmavakuutus koskisi pääsääntöisesti niitä maatilatalouden harjoittajia, kalastajia ja poronhoitajia perheenjäsenineen, jotka kuuluvat vakuutettuina maatalousyrittäjien eläkelain piiriin.

Työtapaturma ja ammattitauti samoin kuin niiden johdosta maksettavat etuudet määriteltäisiin samalla tavoin kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa.

Päivärahan, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen perusteena oleva vuosityöansio laskettaisiin samoin kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistettu työtulo. Tämän työtulon perusteella maksettaisiin myös vakuutusmaksu.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannukset rahoitettaisiin perusturvaosuudella, maatalousyrittäjien vakuutusmak-

suosuudella ja valtion osuudella. Perusturvaosuus kustannettaisiin toisaalta sairausvakuutus-, kansaneläke- ja perhe-eläkejärjestelmästä ja toisaalta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta järjestelmästä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain säätämisestä johtuvan lisäturvan, joka määriteltäisiin 50 %:ksi tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista, maksaisivat maatalousyrittäjät ja valtio puoliksi kumpikin. Vakuutusmaksu perittäisiin niiltä maatalousyrittäjiltä, jotka ovat velvolliset ottamaan maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen. Vakuutusmaksun perusteet vahvistaisi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Lain täytäntöönpanosta huolehtisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos.

Samalla ehdotetaan maataloustulolain 4 §:ää muutettavaksi siten, että maatilatalouden harjoittajien tapaturmavakuutusmaksut tulisivat huomioon otetuiksi maataloustulolaskelmassa. Myös tapaturmavakuutuslakiin ja maatalousyrittäjien eläkelakiin ehdotetaan eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1982 heinäkuun alusta.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1982.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
SISÄLLYSLUETTELO	2	1. Lakiehdotusten perustelut	13
YLEISPERUSTELUT	3	1.1. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki	13
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	1.2. Tapaturmavakuutuslaki	17
1.1. Tavoitteet	3	1.3. Maatalousyrittäjien eläkelaki	18
1.2. Keinot	5	1.4. Maataloustulolaki	18
1.2.1. Henkilöpiiri	5	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	18
1.2.2. Työtapaturman määrittely	6	3. Voimaantulo	18
1.2.3. Ammattitaudin määrittely	6	LAKITEKSTIT	19
1.2.4. Etuudet	7	1. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki	19
1.2.5. Vuosityöansion määrittely	7	2. Laki tapaturmavakuutuslain 2 ja 28 §:n muuttamisesta	23
1.2.6. Etuuksien yhteensovitus	8	3. Laki maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta	23
1.2.7. Vapaaehtoinen vakuutus	8	4. Laki maataloustulolain 4 §:n muuttamisesta	24
1.2.8. Vakuutuksesta vapauttaminen	9	LIITE	25
1.2.9. Muutoksenhakujärjestelmä	9	RINNAKKAISTEKSTIT	25
1.2.10. Tapaturmavakuutus ja verotus	10	3. Laki maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta	25
1.2.11. Tapaturmavakuutusmaksu maatalouden kustannuksena	10	4. Laki maataloustulolain 4 §:n muuttamisesta	25
2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	10		
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	11		
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	11		
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	13		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Maatalousyrittäjät toimivat yleensä työympäristössä, jossa riski saada työtapaturma tai sairastua ammattitautiin on suuri. Tämä johtuu osittain ammatin erityisluonteesta: työtehtävät vaihtelevat vuodenaikojen, tuotantosuunnan ja myös säätilan mukaan. Laajaa selvitystä maatalouden työtapaturmista ei ole tehty, mutta useiden erillistutkimusten perusteella voidaan arvioida alalla sattuvan noin 30 000 tapaturmaa vuodessa. Tapaturmat ovat usein vaikeita, sillä keskimääräinen työkyvyttömyysaika päivärahaan johtaneissa tapauksissa on 35 päivää. Maatalouden tapaturmariski on arvioitu noin kymmeneksi prosentiksi. Tämä merkitsee sitä, että maatalouden piirissä työskentelevistä joka kymmenes henkilö saa vuoden aikana tapaturman.

Altius tapaturmille ja tapaturmien vaikeusaste kasvavat maatalouden koneellistumisen ja työtahdin kiristymisen myötä. Uudet työmenetelmät ovat synnyttäneet aikaisemmin tuntemattomia työperäisiä sairauksia. Altistavia tekijöitä ovat esimerkiksi torjunta- ja säilöntäaineet ja heinänkäsittelyn yhteydessä syntyneet biologiset pölyt.

Maatalouden poikkeaviin työolosuhteisiin on viime aikoina kiinnitetty huomiota kehitettäessä muuta lainsäädäntöä. Niinpä maa-, metsä- ja kalataloudessa työskentelevät on yrittäjäryhmänä otettu työterveyshuoltolain (743/78) toimienpiteiden piiriin.

Suomessa on työntekijöillä ollut tapaturmavakuutus jo vuodesta 1895. Voimassa olevan vuoden 1948 tapaturmavakuutuslain (608/48; TapVL) pysyttämiseksi ajan tasalla siihen on tehty useitakin muutoksia. Viimeisin suuri uudistus liittyy tämän esityksen tavoin kuluvan vuoden tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Tällöin muutettiin tapaturmavakuutuksen työkyvyttömyyden määrittelyperusteita, korotettiin ansionmenetykskorvausten tasoa ja uudistettiin tapaturmavakuutuksen muutoksenhakujärjestelmä. Samassa yhteydessä säädettiin uuden lain mukaiset ansionmenetykskorvaukset kokonaan veronalaiseksi tuloksi. Muutokset tulevat voimaan vuoden 1982 alusta.

TapVL koskee periaatteessa kaikkea työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä. Korvauskäytännön lieventymisen myötä on lain piiri vähitellen laajentunut. Kuitenkin yrittäjätoiminta on lain soveltamisalan ulkopuolella. Tapaturmavakuutuslainsäädännön uudistamisen yhteydessä on usein kiinnitetty huomiota yrittäjien tapaturmavakuutusturvaan. Vaikka kehittämistarve onkin todettu, on useimmiten viitattu niihin mahdollisuuksiin, joita sairausvakuutuksen ja muun perusvakuutuksen kehittäminen yrittäjille antaa.

Jos maatalousyrittäjää kohtaa tapaturma tai hän sairastuu ammattitautiin, hän voi niiden aiheuttamista taloudellisista menetyksistä hakea korvausta sairausvakuutusjärjestelmästä ja eri eläkejärjestelmistä. Sairausvakuutuslain (364/63; SVL) mukaan korvataan osa sairaanhoidon kustannuksista ja maksetaan korvauksena työkyvyttömyydestä päivärahaa. Päivärahaa suoritetaan jokaiselta arkipäivältä lukuunottamatta työkyvyttömyyden alkamispäivää ja seitsemää sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää. Päivärahan enimmäissuoritus aika on 300 päivää. Tapaturmasta johtuvan työkyvyttömyyden perusteella maatalousyrittäjällä on myös mahdollisuus saada kansaneläkelain (347/56; KEL) ja eri työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Työeläkkeistä tulee lähinnä kysymykseen maatalousyrittäjien eläkelain (467/69; MYEL) mukainen eläke. Oikeus saada KEL:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä alkaa vasta sen jälkeen, kun oikeus sairausvakuutuspäivärahan saamiseen on päättynyt. Työeläkkeisiin nähden sairausvakuutuspäiväraha on muutettu ensisijaiseksi korvaukseksi. Päivärahan ensisijaisuusaika on 150 ensimmäistä suorituspäivää sekä tämän jälkeiseltä ajalta suorituspäivät viidennen seuraavan täyden kalenterikuukauden loppuun. Sairausvakuutuspäivärahan ensisijaisuus työeläkkeisiin nähden koskee sellaisia päivärahoja, jotka kohdistuvat vuoden 1981 jälkeiseen aikaan.

Liikenteessä sattuneesta työtapaturmasta maatalousyrittäjällä on mahdollisuus hakea liikennevakuutuslain (279/59) mukaisia korvauksia. Jos maatalousyrittäjä työskentelee toisen palveluksessa työntekijänä, hän kuuluu työntekijöitä varten säädetyn tapaturmaturvan piiriin.

Maatalousyrittäjien piirissä on ollut jonkin verran käyttöä vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella. Eräät maatalousyrittäjät ovat TapVL:n 57 §:n 1 momentin mukaisesti ottaneet itselleen ja perheensä jäsenille samanlaisen vakuutuksen kuin työntekijöilleen. Näitä vakuutuksia on kuitenkin vain noin 500 kappaletta.

Tätä runsaammin käytetään yksityistapaturmavakuutusta. Erityinen merkitys on ollut ryhmätapaturmavakuutuksilla, joita maataloustuottajien järjestöt ovat suositelleet jäsenilleen. Esimerkiksi Maataloustuottajain Keskusliiton ryhmätapaturmavakuutuksessa on mukana 39 200 jäsentä, mikä on noin kymmenen prosenttia järjestäytyneistä maataloustuottajista. Ruotsinkielisistä maataloustuottajista on puolestaan kolmekymmentä prosenttia ottanut vastaavan vakuutuksen. Edellisten lisäksi on käytössä muita yksityistapaturmavakuutuksia, erityisesti niin sanottuihin maatilavakuutuksiin sisältyvinä.

Vapaaehtoisten vakuutusten korvaustaso on kuitenkin TapVL:n 57 §:n 1 momentin mukaista vakuutusta lukuun ottamatta suhteellisen alhainen. Sitäpaitsi niistä puuttuu ammattitautisuoja. Usein valitaan se vaihtoehto, jossa vakuutusmaksu on pienin. Varsin paljon vakuutuksia jää myös raukeamaan.

Toisin kuin omassa maassamme maatalousyrittäjät ovat eräissä Keski-Euroopan maissa kuuluneet vanhastaan tapaturmavakuutuksen piiriin. Erillisiä maanviljelijöiden tapaturmavakuutusjärjestelmiä on muun muassa Saksan Liittotasavallassa, Itävallassa, Italiassa ja Ranskassa. Nämä järjestelmät on laadittu pitäen esikuvina työntekijöiden vastaavia vakuutuslakeja. Näyttää myös siltä, että ne perussosiaaliturvan kehittämisestä huolimatta säilyvät edelleen itsenäisinä. Yleensä valtio ottaa osaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksiin. Itävallassa tämä osuus on yksi kolmasosa ja Saksan Liittotasavallassa lähes 40 %.

Ruotsissa maatalousyrittäjät ovat muiden itsenäisten yrittäjien tavoin kuuluneet 1. 7. 1977 lukien pakollisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Ruotsin järjestelmä poikkeaa kuitenkin muiden maiden järjestelmistä siinä, että tapaturmavakuutus on luonteeltaan toissijainen, muuta sosiaaliturvaa täydentävä ja että se hoidetaan perussosiaaliturvan yhteydessä. Pakollinen vakuutus on maatalousyrittäjälle edullinen, koska vakuutusmaksua ei ole porrastettu tapaturmamiheyden mukaan. Maanviljelijöiden pakollista tapaturmavakuutusturvaa on Ruotsissa myöhem-

min täydennetty maataloustuloneuvotteluissa sovitulla ryhmätapaturmavakuutuksella. Sen kustantaa kokonaisuudessaan valtio.

Suomessa perussosiaaliturvan mukaiset etuudet ovat suppeammat kuin työntekijäin tapaturmavakuutuksesta maksettavat etuudet. Tapaturmavakuutus rakentuu yleensä lähes täyden korvauksen periaatteelle, kun taas perussosiaaliturva antaa vain osittaisen korvauksen. Eri etuuslajeja on sitäpaitsi tapaturmavakuutuksessa runsaammin kuin perussosiaaliturvassa. Tapaturmavakuutuksen korvaukset on suunniteltu ja mitoitettu työtapaturman aiheuttamiin, normaalista sairastumisesta tai työkyvyttömäksi tulosta poikkeaviin tilanteisiin.

Edellä on todettu, että maatalousyrittäjien työtapaturma- ja ammattitautialttius on varsin korkea. Työtapaturmasta maatalousyrittäjälle ja hänen yritykselleen aiheutuvat kustannukset saattavat yksityistapauksessa olla melkoiset. Usein työtapaturma kohtaa nuorta, yritystoiminnassaan vasta alkuun päässyttä henkilöä. Kun yritys tällöin toimii vielä suurelta osin velkapääomalla ja yrittäjä on perustanut perheen, voivat tapaturman aiheuttamat taloudelliset menetykset johtaa hyvinkin vaikeisiin tilanteisiin. Tapaturmaturvaa parantaminen olisikin toimenpide, joka painottuisi nuoreen, aktiivikäiseen maatalousyrittäväväestöön.

Työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa on otettu huomioon, että työntekijä antaessaan työvoimansa kansantalouden käyttöön samalla joutuu asettumaan alttiiksi työelämän vaaratilanteille. Tällöin on kohtuullista, että hänelle tapaturmasta aiheutuvat menetykset korvataan mahdollisimman täydellisesti. Tässä suhteessa ei yrittäjä, joka usein välttämättömyyden pakosta toimii riskialttiissa työympäristössä, ole poikkeavassa asemassa.

Maatalousyrittäjä saattaa tehdä samaa työtä toisinaan työsuhteessa ja toisinaan itsenäisenä yrittäjänä. Esimerkkinä mainittakoon hakkuutyö omassa metsässä. Verotussäännöksin on viime aikoina pyritty edistämään hankintatyötä, jossa maatalousyrittäjä toimii itsenäisenä yrittäjänä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että maatalousyrittäjä tällaisessa tapauksessa jää ilman tapaturmasuojaa.

Maatalousyrittäjien työsuojelua ja työterveydenhuoltoa on viime aikoina kehitetty. Puutena tällöin on havaittu, että maatalousyrittäjillä ei ole tapaturma- eikä ammattitautivakuutusta. Tapaturmavakuutus täydentäisikin hyvin

edellä mainittuja muita sosiaalipolitiikan lohkoja.

Maatalousyrittäjien vapaaehtoinen vakuutus ei ole saanut riittävää kantavuutta. Vapaaehtoisen vakuutuksen ulkopuolelle jäävät yleensä maatalousyrittäjät, joiden tulot ja tiedontaso ovat alhaiset. Toisaalta juuri nämä henkilöt ovat usein tapaturmavakuutuksen antaman erityisturvan tarpeessa.

Edellä olevan vuoksi olisi perusteltua, että maatalousyrittäjät otettaisiin pakollisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Kun otetaan huomioon maatalousyrittäjillä jo ennestään oleva perus-sosiaaliturva, eivät uuden järjestelmän kustannukset muodostu maatalousyrittäjille eivätkä valtiolle kohtuuttomiksi.

Esityksessä lähdetään siitä, että maatalousyrittäjät saisivat samanlaisen tapaturmavakuutusturvan kuin työntekijät. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksesta ehdotetaan säädettäväksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa. Tämä laki sisältäisi maatalousyrittäjiä koskevat erityissäännökset. Muilta osin viitattaisiin tapaturmavakuutuslain ja ammattitautilain (638/67) säännöksiin. Organisaatiota säädeltäessä käytettäisiin myös tarpeellisin osin MYEL:ia.

1.2. Keinot

1.2.1. Henkilöpiiri

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia ehdotetaan sovellettavaksi maatalousyrittäjiin. Maatalousyrittäjät määriteltäisiin samalla tavoin kuin maatalousyrittäjien eläkelaisa. Laki koski näin ollen vähintään kahden maatalousmaahetaarin mautiloilla työskenteleviä maatalouden harjoittajia, ammattimaisia kalastajia, poronomistajia sekä näiden henkilöiden perheenjäseniä. Näin ollen rajanveto maataloudessa työsuhteessa työskenteleviin henkilöihin, joihin ennestään sovelletaan tapaturmavakuutuslakia, määräytyisi samojen periaatteiden mukaan kuin maatalousyrittäjien eläkelain sekä työntekijäin eläkelain (395/61; TEL) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62; LEL) henkilöpiirit. Raja muuhun kuin maatalousyrittäjätoimintaan olisi sama kuin MYEL:n ja yrittäjien eläkelain (468/69; YEL) välillä.

Välttämätöntä ei kuitenkaan ole, että tapa-

turmavakuutuslaki koskisi aivan vähäpätöistä yrittäjätoimintaa. Tämän vuoksi järjestelmän ulkopuolelle jätettäisiin maatalousyrittäjä, jonka vuosityöansio olisi MYEL:n 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärää pienempi. Tämä markkamäärä on sidottu TEL:n 9 §:ssä tarkoitettuun indeksiin ja on kuluvana vuonna 1 890,86 markkaa. Laki ei myöskään koskisi alle 14- eikä 65-vuotiaita tai sitä vanhemmille sattuneita tapaturmia eikä niitä tapaturmia, jotka maatalousyrittäjä on saanut ollessaan täydellä MYEL:n mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä. Maatalousyrittäjä on saattanut hakea vapautusta MYEL:n mukaisesta vakuutusvelvollisuudestaan sen vuoksi, että hänen eläketurvansa muutoinkin on riittävä. Tällaista vakuuttamisvelvollisuudesta vapautettua henkilöä ei tapaturmavakuutus myöskään koskisi. Näillä perusteilla tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle jäävät henkilöt saisivat kuitenkin ottaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen vapaaehtoisena.

Lain soveltamispiiri olisi jonkin verran laajempi kuin MYEL:n soveltamisala. Tapaturmavakuutus koskisi myös 14—17-vuotiaita ja maatalousyrittäjiä, joiden MYEL:n mukainen toiminta on jatkunut vähemmän kuin neljä kuukautta. Tapaturmavakuutus olisi myös sellaisella maatalousyrittäjän perheenjäsenellä, jolle ei makseta rahapalkkaa, sekä osatyökyvyttömyys-, työttömyys- ja sukupolvenvaihdoseläkkeellä olevilla vakuutetuilla. Nämä henkilöryhmät työskentelevät siinä määrin maatalousyrityksissä, että heidän on katsottava olevan tapaturmasuojan tarpeessa. Heidän tapaturmavakuutuksensa olisi maksuton, mutta toisaalta tapaturmaturva olisi jonkin verran alempi, koska heihin ei sovellettaisi tapaturmavakuutuslain säännöstä vähimmäisvuosityöansiosta.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa henkilöpiiri on määritelty kapeammaksi kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa, joka koskee periaatteessa jokaista toisen palveluksessa olevaa työntekijää työn määrään ja työntekijän ikään katsomatta. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen henkilöpiiriä on rajoitettu, kuten edellä on esitetty, iän, vuosityöansion ja työkyvyttömyyseläkkeellä olon perusteella. Tämä rajaus on perusteltua muun muassa hallinnollisten hankaluuksien estämiseksi. Pakollisen vakuutuksen ulkopuolelle jäävillä olisi sitä paitsi mahdollisuus ottaa vapaaehtoinen vakuutus.

1.2.2. Työtapaturman määrittely

Yhdenmukaisesti muun tapaturmavakuutusjärjestelmän kanssa korvausta olisi suoritettava vain tapaturmaisen vahingon johdosta. Erityistä tapaturman määrittelyä ei maatalousyrittäjille tarvita; tapaturmaksi katsottava vahinkotapahuma määräytyisi tapaturmavakuutuslain soveltamisessa vakiintuneen käytännön mukaan. Yhdenmukaisesti TapVL:n 4 §:n 2 momentin säännöksen kanssa työtapaturman aiheuttamaksi voitaisiin katsoa myös vamma, joka on syntynyt lyhyehkönä, enintään yhden vuorokauden pituisena aikana ja jota ei korvata ammatitautina.

Maatalousyrittäjän pakollisen tapaturmavakuutuksen tulisi korvata ne vahingot, jotka syntyvät vakuutetun toimiessa maatalousyrittäjätöössään tai siitä johtuvissa olosuhteissa. Maatalousyrittäjätöytä olisi yrityksessä itsenäisenä yrittäjänä tai perheenjäsenenä tehty työ. Maatalousyrittäjän ollessa kysymyksessä on tosin käytännössä vaikea vetää rajaa maataloustyön ja vapaa-ajan välille. Säännöllistä, vapaa-ajasta erotettavaa työaikaa ei ole, ja useimmiten yrittäjä asuu yrityksessään. Emännän osalta on vaikea rajata yrittäjätöytä ja kotitaloustöytä, joka ei kuulu tapaturmavakuutuksen piiriin. Oikeuskäytännön asiaksi jää viime kädessä ratkaista, milloin tapaturman katsotaan syntyneen maatalousyrittäjätöyssä.

Työtapaturmia olisivat myös maatalousyrittäjätöystä johtuvissa olosuhteissa syntyneet tapaturmat. Tilanne olisi periaatteessa sama kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan korvauskelpoisia olisivat siten muun muassa työmatkalla sattuneet tapaturmat.

Määrättäessä rajaa maatalousyrittäjätöön ja vapaa-ajan välille on maatalousyrittäjän erityisolosuhteet otettava huomioon. Hänen asuntonsa ei ole samalla tavalla erotettavissa työpai-kasta kuin työntekijän asunto. Maatalousyrittäjä tekee yrityksensä suunnittelu-, päivystys- ja kirjanpitotyöt normaalisti kotonaan. Osa emännän kotitaloustyöstä tulee välittömästi yrityksen hyväksi. Selvimmin tällaista työtä on vieraiden työntekijöiden ja palkallisten perheenjäsenten hyväksi tehty kotitaloustyö. Toisin kuin työntekijäin ollessa kysymyksessä, on kotona tapahtuvaa työkalujen kunnostus- ja huoltotyötä ja työvaatteiden vaihtoa säännönmukaisesti pidettävä maatalousyrittäjätöynä.

Pääsääntönä voidaankin pitää, että tapaturma, joka on sattunut maatalousyrittäjän yritykseen kuuluvassa toiminnassa, on työtapaturma. Se olisi katsottava vapaa-ajan tapaturmaksi yleensä vain, jos se yksiselitteisesti kuuluu yksityiselämän piiriin. Viime kädessä ratkaistaan kukin tapaturma-asia tapaus tapaukselta ottaen huomioon se kokonaistilanne, jossa maatalousyrittäjä oli tapaturman sattuessa.

Olii pyrittävä siihen, etteivät tapaturmajärjestelmässä annettavat päätökset olisi selvästi ristiriidassa sen käsityksen kanssa, mikä maatalousyrittäjillä itsellään on oman maatalousyrittäjätönsä alueesta ja luonteesta. Tämän vuoksi on tärkeätä, että järjestelmää hoitavassa laitoksessa on tarpeellinen maatalousyrittäjän olojen tuntemus. Vastavasti on kiinnitettävä huomiota maatalousyrittäjien riittävään edustukseen muutoksenhakuelimissä. Toisaalta on pidettävä huolta siitä, ettei työtapaturman alan määrittelyssä jouduta ilmeiseen ristiriitaan työntekijöiden järjestelmän kanssa. Tässä suhteessa on yhteisten muutoksenhakuelinten käytännöllä ohjaava merkitys.

1.2.3. Ammattitaudin määrittely

Ammattitautilain 1 §:n mukaan ammattitau-dilla tarkoitetaan sairautta, joka sen mukaisesti kuin asetuksella säädetään, on työssä aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä. Ammattitautiasetuksessa (639/67) on lueteltu joukko näitä tekijöitä. Jos tällainen tekijä on olemassa, riittää korvauksen saamiseen todennäköisyys, että sairaus on aiheutunut työstä. Muukin kuin asetuksessa luetelluista tekijöistä aiheutunut sairaus voi tulla korvattavaksi, jos työn ja sairauden välillä todetaan ilmeinen syy-yhteys.

Lakia ja asetusta täydentää sosiaaliministeriön päätös ohjeista ammattitaudin toteamiseksi (640/67). Siinä on yksityiskohtaisia esimerkkejä olosuhteista, jotka kokemuksen mukaan saattavat johtaa tietyn tyyppiseen ammattitautiin.

Ammattitautilaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä toteutettu ammattitaudin määrittely voidaan sellaisenaan ottaa käyttöön myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslainsäätöksissä. Ammattitautiasetusta ja ministeriön edellä mainittua päätöstä tehtäessä on otettu huomioon maataloustyöntekijät, joilla esiintyvät

ammattitaudit eivät luonnollisestikaan poikkea vastaavia töitä tekevien itsenäisten yrittäjien ammattitaukeista. Jos kokemukset myöhemmin osoittavat, että ammattitautimäärittelyä on maatalousyrittäjien vuoksi tarkistettava, voidaan asetusta tai ministeriön päätöstä tältä osin korjata.

1.2.4. *Etuudet*

Säättämällä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki poistetaan se epäkohta, että maatalousyrittäjät eivät ole työtaturman tai ammattitaudin sattuessa päässeet osallisiksi näitä erityistilanteita varten mitoitettua sosiaaliturvasta. Näin ollen on luonnollista, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen sisällytetään samat etuudet kuin on työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa.

Teknisesti tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta koskevaan säännöstöön otetaan viittaus tapaturmavakuutuslain, ammattitautilain ja tapaturmakorvausta saavien invalidiuhuollosta annetun lain (592/63) mukaisiin etuuksiin ja niiden korvaamisjärjestelmään. Sikäli kuin näiden lakien mukaisia etuuksia edelleen kehitetään, tulevat muutokset myös sovellettaviksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmässä.

1.2.5. *Vuosityöansion määrittely*

Keskeinen kysymys maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksessa on hänen vuosityöansionsa määrittely. Sen avulla lasketaan vakuutusmaksu ja mitoitetaan päivärahojen ja tapaturmavakuutuksen eläkkeiden määrät. Tapaturmavakuutuslain työntekijää koskevat säännökset, jotka rakentuvat työnantajan ilmoittamaan työpalkkaan, eivät tässä sovellu.

Tapaturmavakuutuspäivärahan, tapaturmaeläkkeen ja perhe-eläkkeen tarkoituksena on korvata tapaturman aiheuttamaa ansionmenetystä. Yrittäjätoiminnasta saatu nettotulo muodostuu suurimmalta osaltaan yrittäjän työpanokseen perustuvasta työansiosista, mutta mukana on myös yritykseen sijoitetun pääoman tuottoa. Verotuksessa tai muulla tavoin todettua nettotuloa ei voida siten käyttää sellaiseen tapaturmavakuutuksen vuosityöansiona.

Maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä on yksityiskohtaiset säännökset maatalousyrittäjän

työtulon määrittelyä varten. Tavoite on sama kuin tapaturmavakuutuksen vuosityöansiota määriteltäessä: muodostaa yrittäjän työpanoksen suuruutta osoittava mittari, josta lasketaan vakuutusmaksu ja eläkkeen perusteena oleva palkka. Kun näistä työtuloista on valmis rekisteri, voidaan ne ottaa perusteeksi myös tapaturmavakuutusjärjestelmässä. MYEL:n mukaisen työtulon käyttämistä puoltaa sekin, että myös liikennevakuutus on ottanut nämä työtulot käyttöönsä laskiessaan liikennevakuutuskorvauksia maatalousyrittäjille.

Vakuutusmaksun perusteeksi on mahdollista ottaa MYEL:n mukainen työtulo sellaisenaan. Tapaturmavakuutusmaksu laskettaisiin siten maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vakuutusvuotta varten vahvistaman työtulon mukaan. Vakuutusmaksua ei kuitenkaan perittäisi niiltä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen kuuluvilta, jotka eivät ole MYEL:n mukaisesti pakollisesti vakuutettuja ja joille ei näin ollen ole vahvistettu työtuloa. Vapaaehtoisien tapaturmavakuutuksen ottaville olisi todettava työtulo erikseen.

Tapaturmavakuutuskorvausta määriteltäessä otetaan TapVL:n mukaan työansio huomioon enintään vuoden ajalta ennen tapaturmapäivää. Korvauksessa on lähtökohtana siten tapaturman sattuessa vallinnut ansiotaso. Myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksessa käytettäisiin vuosityöansiona MYEL:n mukaan vahvistettua työtuloa vuoden ajalta ennen tapaturman sattumista. Työtulo laskettaisiin tältä vuoden ajalta samalla tavalla kuin MYEL:n mukainen eläkkeen perusteena oleva työtulo, ja se olisi vaikeuksista saatavissa eläkelaitoksen rekisteristä.

Jos tapaturmakorvaukseen oikeutetulle ei ole ennestään vahvistettu MYEL:n mukaista työtuloa esimerkiksi siksi, ettei hän kuulu eläkelain piiriin, määriteltäisiin työansio korvausta myönnettäessä. Tämä tapahtuisi MYEL:n mukaisten perusteiden mukaan.

Käytännössä saattaa kuitenkin esiintyä tapauksia, joissa MYEL:n mukainen työtulo viimeisen vuoden ajalta ei läheskään vastaa maatalousyrittäjän todellista työtuloa. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että yrityksen toimintaa on hiljattain olennaisesti laajennettu, mutta vakuutettu ei ole vielä ehtinyt tehdä työtulon tarkistusilmoitusta eläkelaitokselle. Jos maatalousyrittäjä tällaisessa tapauksessa osoittaa, että työtulot noin vuoden aikana ennen tapa-

turmaa olennaisesti ylittivät MYEL:n mukaan määritellyn työtulon, voitaisiin korvauksen perusteeksi ottaa tämä yrittäjän todellinen työtulo. Tällainen poikkeava menettely olisi mahdollistettava vain, jos asialla on korvauksen saajalle olennainen merkitys. Näin meneteltäisiin myönnettäessä päivärahaa yli kuuden kuukauden ajalle sekä myönnettäessä tapaturma-eläkettä tai perhe-eläkettä. Tarkemmasta menettelystä säädettäisiin asetuksella.

Jos maatalousyrittäjä on yrittäjätoimintansa rinnalla ollut työsuhteessa, on myös siitä saatut ansiotulot otettava huomioon vuosityötulessa. Työansio määrättäisiin tapaturmavakuutuslain mukaan. Päiväraha ja eläke laskettaisiin yhteistyötulosta. Kustannusvastuu jäisi tältä osin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle. Jos maatalousyrittäjä puolestaan vahingoittuu työsuhteessa, olisi työntäjän tapaturmavakuutuslaitoksen laskettava korvaus myös maatalousyrittäjätoiminnan osalta ja vastattava siitä. Jos kuitenkin työvahingon voitaisiin katsoa sattuneen tai aiheutuneen paitsi työsuhteessa myös maatalousyrittäjätyössä, olisi korvauksen suorittaneella työnantajan tapaturmavakuutuslaitoksella takautumisoikeus eli oikeus saada maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta sen vastuulla oleva osa korvauksesta. Tämä takautumisoikeus tulisi kysymykseen lähinnä ammattitautitapauksissa.

Jos vuosityöansio jää TapVL:n 16 §:n 6 momentissa säädettyä vähimmäisvuosityöansiota pienemmäksi, korotetaan se sanotun vähimmäisvuosityöansion suuruiseksi. Tämä työansion määrä on vuoden 1981 indeksissä 19 000 markkaa. Säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös maatalousyrittäjiin. Vähimmäistyöansiota koskeva säännös parantaa erityisesti maatilojen emäntien tapaturmavakuutusturvaa, koska heidän MYEL:n mukaiset työtulonsa yleensä jäävät tätä määrää pienemmiksi.

Vähimmäisvuosityöansiota koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin vain niihin, jotka kuuluvat pakollisesti MYEL:n piiriin ja joilta peritään tapaturmavakuutusmaksu. Säännös ei siten koskisi vapaaehtoisesti vakuutettavia eikä niitä, jotka palkattomina perheenjäseninä tai muutoin maksutta kuuluvat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen.

1.2.6. Etuuksien yhteensovitus

Työtapaturma oikeuttaa normaalisti korvaukseen paitsi tapaturmavakuutuslain myös mui-

den sosiaalivakuutuslakien mukaan. Liikakorvaukset esitetään eri lakeihin sisältyvillä yhteensovittussäännöksillä. Nämä säännökset lähtevät siitä periaatteesta, että tapaturmavakuutus on ensisijainen korvausjärjestelmä, jota muut sosiaalivakuutusjärjestelmät saattavat korkeintaan täydentää. Tästä ensisijaisuudesta on joitakin vähäisiä poikkeuksia.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen tulisi muodostaa johdonmukainen kokonaisuus työntekijöiden vastaavan vakuutuksen kanssa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet otettaisiin huomioon muussa laissa säädettyä korvausta määrättäessä samalla tavoin kuin TapVL:n mukaiset etuudet. Esimerkiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset olisivat yhteensovittustapauksissa yleensä ensisijaisia.

Tämä järjestely merkitsee kuitenkin sitä, että maatalousyrittäjät joutuvat tapaturmavakuutuksellaan kustantamaan itselleen myös sellaista sosiaaliturvaa, jonka he jo ennestään olisivat saaneet muista lähteistä. Tämä seikka otettaisiin huomioon maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksen rahoitusta järjestettäessä.

1.2.7. Vapaaehtoinen vakuutus

Maatalousyrittäjien pakollinen tapaturmavakuutusturva ei koskisi kaikkia maatalousyrittäjiä. Ulkopuolelle jäisivät muun muassa alle kahden maataloushehtaarin tiloilla työskentelevät sekä ne, joiden vuosityöansio ei nouse MYEL:n 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun markkamäärään. Kuten edellä on todettu, tämä markkamäärä on sidottu TEL:n 9 §:ssä tarkoitettuun indeksiin ja on kuluvana vuonna 1 890,86 markkaa. Sitä ei myöskään sovellettaisi tapaturmiin, jotka sattuvat maatalousyrittäjän täytettyä 65 vuotta tai ollessa täydellä MYEL:n mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä. Eräitä muitakin toimintoja on jätetty lain ulkopuolelle. Olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista, että tällainen henkilö voisi vapaaehtoisesti ottaa lain mukaisen vakuutuksen.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että näillä henkilöillä olisi oikeus sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ottaa vapaaehtoinen vakuutus. Sitä ei kuitenkaan myönnettäisi takautuvasti. Vakuutusmaksu laskettaisiin samalla tavalla kuin pakollisen vakuutuksen maksu. Vakuutusta tehtäessä olisi hakijalle vahvistettava

vuosityötulo, jota voitaisiin myös tarvittaessa tarkistaa. Näihin henkilöihin ei sovellettaisi vähimmäistyötuloa koskevaa säännöstä.

Työnantajalla on TapVL:n 57 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettu henkilö vakuutetuksi muunkin kuin sanotussa laissa tarkoitetun tapaturman varalta. Työnantaja voi siten ottaa työntekijälleen vakuutuksen vapaa-aikana sattuvista tapaturmista.

Vastaava mahdollisuus olisi annettava myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen piiriin kuuluvalla maatalousyrittäjälle. Maksamalla korotetun vakutusmaksun hän saisi tapaturmaturvan myös vapaa-ajan tapaturmien varalta. Vapaa-ajan vakuutuksen saisi myös sellainen maatalousyrittäjä, joka on ottanut edellä mainitun vapaaehtoisen maatalousyrittäjän työtapaturmavakuutuksen.

Myös vapaa-ajan vakuutuksen ehdot määräisi sosiaali- ja terveysministeriö. Vakuutusmaksut laskettaisiin vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Tämän järjestelmän kustantamiseen valtio ei pääsääntöisesti osallistuisi.

1.2.8. Vakuutuksesta vapauttaminen

Maataloustuottajajärjestöjen taholta on esitetty, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen ei pitäisi olla sillä tavoin pakollinen, että maatalousyrittäjän olisi järjestettävä tapaturmavakuutusturvansa vain nyt säädettyjen vakuutuksen puitteissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että maatalousyrittäjä saisi hakemuksella vapautuksen velvollisuudestaan maksaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen tapaturmavakuutusmaksu. Edellytyksenä olisi, että hän on ottanut maatalousyrittäjätyössään sattuvien tapaturmien ja ammattitautien varalta tapaturmavakuutuksen, jonka etuuksien taso vähintään vastaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisia etuuksia.

Vapautus myönnettäisiin hakemuksen tekemisestä eteenpäin ja se olisi voimassa toistaiseksi. Jatkumisen edellytyksenä olisi, että maatalousyrittäjä vuosittain toimittaa todistuksen siitä, että hänellä edelleen on tällainen korvaava vakuutus.

Maksuvapautusasian käsittelisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos, jonka päätökseen saisi hakea muutosta samassa järjestyksessä kuin tapaturmakorvauspäätöksiin.

Vapauttamismahdollisuudella ei käytännössä ole kovin suurta merkitystä. Vapauttamisen edellytykset täyttää vain työntekijöiden TapVL:n 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus. Sen ylläpito olisi vakuutetulle taloudellisesti huomattavasti epäedullisempaa kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen. Vapauteulla ei luonnollisesti olisi oikeutta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisiin korvauksiin siltä ajalta, jolta hänet on vapautettu maksusta.

1.2.9. Muutoksenhakujärjestelmä

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen muutoksenhakujärjestelmä olisi sama kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa. Muutoksenhaun osalta pääasiassa viitattaisiin TapVL:n säännöksiin. Tapaturmavakuutusasioissa muutoksenhakueliminä toimisivat siten tapaturmalautakunta, vakuutus oikeus ja korkein oikeus. Tapaturmavakuutuslaitoksen antamaan päätökseen haettaisiin muutosta tapaturmalautakunnalta valittamalla ja tapaturmalautakunnan päätökseen puolestaan vakuutus oikeudelta. Tietäessä, TapVL:n 53 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa olisi mahdollisuus hakea vakuutus oikeuden päätökseen muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Niin ikään perustevalitus ja ylimääräiset muutoksenhakeinot olisivat samat kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa.

Tapaturmalautakunnan työmarkkinajäsenet ja työntekijöiden tapaturmavakuutuksen osalta vakuutus oikeuden maallikkojäsenet määrätään työnantaja- ja työntekijäpuolen ehdotuksesta. On luonnollista, että maatalousyrittäjien etujärjestöillä tulisi olla vastaava oikeus ehdokkaiden nimeämiseen niitä tapauksia varten, jolloin edellä mainituissa muutoksenhakuelimissä käsitellään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta koskevaa asiaa. Ehdotuksen mukaan tapaturmalautakuntaan valtioneuvosto määräisi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta vähintään kolme työmarkkinajäsentä ja heille henkilökohtaiset varamiehet ja vastaavasti vakuutus oikeuteen ainakin kaksi maallikkojäsentä ja tarpeellisen määrän varajäseniä.

Ehdotuksen mukaan myös TapVL:n 43 §:ssä tarkoitettua alistusmenettelyä sovellettaisiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen. Tällöin

on kysymys siitä, että vahingoittuneen tai hänen omaisensa oikeus korvaukseen on riidaton, mutta vakuutuslaitos katsoo korvausvelvollisuuden kuuluvan toiselle vakuutuslaitokselle. Jollei päästä yksimielisyyteen korvausvelvollista vakuutuslaitosta koskevassa kysymyksessä, on sanottu kysymys alistettava tapaturmalautakunnan ratkaistavaksi. Käytännössä sanottu säännös soveltuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutukseen niissä tapauksissa, jolloin on kysymyksessä rajanveto maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain ja työntekijöiden tapaturmavakuutuslain soveltamisalan välille. Jos maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos esimerkiksi katsoo, ettei työtapaturma ole sattunut maatalousyrittäjätyössä vaan työsuhteessa, eikä työnantajan tapaturmavakuutuslaitoksen kanssa päästä yksimielisyyteen korvausvelvollista vakuutuslaitosta koskevassa kysymyksessä, on tämä kysymys alistettava tapaturmalautakunnan ratkaistavaksi.

1.2.10. Tapaturmavakuutus ja verotus

Maatalousyrittäjän ja hänen perheenjäsenenä tapaturmavakuutusmaksu on kiinteästi yritystoimintaan liittyvä maksu. Tämän vuoksi se olisikin hyväksyttävä yrityksen vähennykseksi tuloverotuksessa. Asianomaisia verolakeja olisi selvennettävä näiltä osin. Tästä tehdään esitys myöhemmin erikseen.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten verotuksellinen käsittely olisi sama kuin muun pakollisen tapaturmavakuutuksen. Tämä merkitsisi käytännössä sitä, että pakollisen tapaturmavahinkoturvan nojalla maksetut ansionmenetykskorvaukset olisivat kokonaan veronalaista tuloa.

1.2.11. Tapaturmavakuutusmaksu maatalouden kustannuksena

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukainen vakuutusmaksu on yritystoimintaan kiinteästi liittyvä kustannuserä. Näin ollen on luonnollista, että se maataloustulolaisissa (1102/77) tarkoitettussa maataloustulolaskelmassa katsottaisiin maatalouden kustannukseksi. Tätä on myös edellytetty kuluvan vuoden tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa. Sen toteuttamiseksi ehdotetaan, että maataloustulolain 4 §:ään tehdään tarvittava muutos.

2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuonna 1976 työryhmän selvittämään viljelijäväestön tapaturmavakuutusturvassa esiintyviä puutteita ja tämän selvitystyön perusteella tekemään ehdotuksensa tarvittavista lainsäädännöllisistä järjestelyistä. Tämän maatalousyrittäjien tapaturmavakuutustyöryhmän mietintö valmistui saman vuoden marraskuussa (Komiteanmietintö 1976:80). Mietintö sisälsi ehdotuksen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmäksi tarvittavine lainsäädäntötoimineen. Tämän jälkeen kysymystä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksesta käsiteltiin muun muassa maataloustuottajien järjestöissä ja kevään 1980 maataloustuloneuvotteluissa. Maataloustuloratkaisua koskevan neuvottelun pöytäkirjassa 25.3.1980 todetaan, että olisi asetettava toimikunta valmistelemaan lakiehdotusta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksesta.

Huhtikuussa vuonna 1980 sosiaali- ja terveysministeriö asetti toimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin valmistella laki maatalousyrittäjiä koskevaksi tapaturmavakuutukseksi. Erityistä huomiota toimikunnan tuli kiinnittää hallinnollisiin ja rahoituskellisiin asioihin. Lisäksi toimikunnan oli otettava kantaa siihen, luetaanko viljelijöiden vakuutusmaksut maataloustuloneuvotteluissa maatalouden kustannuksiksi ja olisiko valtion osallistuminen järjestelmän kustannuksiin luettava maataloustuloksi. Tämän maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus-toimikunnan mietintö valmistui toukokuun lopussa vuonna 1980 (Komiteanmietintö 1980:29). Sanotussa komiteanmietinnössä eräät keskeiset, rahoitusta koskevat ratkaisut oli jätetty useiden vaihtoehtojen varaan.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän toteuttaminen liittyy osana kuluvan vuoden tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Järjestelmän kokonaisrahoitus sovittiin selvittäväksi ennen lakiesityksen antamista. Kuluvan vuoden maaliskuussa sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän selvittämään maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen liittyvät kysymykset. Selvitystyön lähtökohtana tuli olla maatalousyrittäjien tapaturmavakuutustoimikunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat sekä se, mitä tulopoliittisessa ratkaisussa on maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksesta ja sen rahoituksesta sovittu. Työryh-

män erityisenä tehtävänä oli selvittää, miten tapaturmavakuutuksen perusturvaan vastaava osuus kanavoidaan muusta vakuutuksesta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen toteuttamiseen. Työryhmä otti nimekseen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitustyöryhmä. Sen mietintö valmistui kuluvaan vuoteen toukokuun lopussa (työryhmämuistio 1981:5 STM). Mietintöön sisältyi yksityiskohtainen ehdotus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoittamiseksi.

Hallituksen esitys perustuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutustoimikunnan mietintöön sekä rahoituksen osalta lisäksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitustyöryhmän mietintöön.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta hoitaisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos, jona käytännössä toimisi MYEL:ssä säädetty maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eräänä lähtökohtana organisaatiota luotaessa on, että hallintokustannukset pysyvät kohtuullisina. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on perusteltua, että laitos rakentuu jo voimassa oleviin järjestelmiin. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on ennestään maatalousyrittäjiä koskevat rekistrit, maatalouden olosuhteita tunteva henkilökunta ja asiamiesverkosto, jonka kanssa maatalousyrittäjät ovat tottuneet asioimaan. Laitoksen hallinnossa ovat mukana maatalousyrittäjien edustajat sekä valtio, jonka mukanaolo on välttämätöntä, koska valtio osallistuu järjestelmän kustannuksiin. Edellä esitetty tietää sitä, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmää varten ei jouduta perustamaan uusia toimielimiä eikä erillishallintoa.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen muutoksenhakujärjestelmä olisi sama kuin työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa. Kuten edellä 1.2.9. kohdassa on esitetty tapaturmalautakunnan työmarkkinajäsenten ja vakuutusoiden maallikkojäsenten lukumääriä kuitenkin lisättäisiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusasioiden käsittelyä varten. Oikeus ehdokkaiden nimeämiseen olisi maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovilla edustavimmilla järjestöillä. Valtioneuvosto määräisi sanottu-

jen järjestöjen ehdotuksesta tapaturmalautakuntaan vähintään kolme työmarkkinajäsentä ja heille henkilökohtaiset varamiehet sekä vastavasti vakuutusoiden ainakin kaksi maallikkojäsentä ja tarpeellisen määrän varajäseniä. TapVL:n mukaan vakuutuslaitokset suorittavat tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset lautakunnan käsiteltäviksi tulevien asioiden lukumäärän mukaisessa suhteessa. Ehdotuksen mukaan tämä säännös koskisi myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitosta.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuskorvaukset olisivat yleensä muihin sosiaalivakuutusetuksiin nähden ensisijaisia. Näin ollen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmästä kustannettaisiin sellaista sosiaaliturvaa, johon maatalousyrittäjällä on nykyisin oikeus muista lähteistä. Tällaista sosiaaliturvan osaa kutsutaan jäljempänä perusturvaksi. Maatalousyrittäjille tapaturmavakuutusjärjestelmästä tuleva varsinainen etu käsittää sen osan, jolla korvaukset ylittävät perusturvan. Tätä osuutta kutsutaan jäljempänä lisäturvaksi. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen brutto- eli kokonaiskustannukset rahoitettaisiin perusturvaosuudella ja lisäturvaosuudella. Perusturvan rahoitukseen osallistuisivat perusturvan etuuksista vastaavat laitokset. Osa perusturvan kustannuksista jäisi kuitenkin toistaiseksi kattamatta. Lisäturvaosuuden rahoittajina toimisivat maatalousyrittäjät vakuutusmaksuillaan ja valtio osuudellaan.

Työntekijöiden tapaturmavakuutusjärjestelmä rakentuu pääosin rahastointiperiaatteelle. Kunkin vakuutustapahtuman sattuessa varataan osa työnantajien maksamista vakuutusmaksuista saatavista varoista tulevia korvaussuorituksia varten sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksessa käytettäisiin rahastoivaa järjestelmää lisäturvan osalta. Sen sijaan perusturvaosuutta ei rahastoitaisi. Perusturvaan kustannetaan useista eri lähteistä eikä voida pitää tarkoituksenmukaisena, että sosiaalivakuutuksen muiden osalojen järjestelmistä maksettaisiin vuosittain

enemmän kuin mikä niiden laskennallinen osuus on maatalousyrittäjille kunakin vuonna maksettavista tapaturmakorvauksista. Näin ol-
len perusturvan osalta ei tulevia korvauseriä varten kerättäisi varoja. Tämä merkitsee vakuutusteknisesti vastuuvajauksen muodostumista maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmään. Arvioiden perusteella voidaan laskea, että pitkällä aikavälillä perusturvan ja lisäturvan osuus on yhtä suuri. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannukset olisivat ensimmäisenä täytenä vuotena eli vuonna 1983 yhteensä 129 miljoonaa markkaa. Tästä määrästä lisäturvan osuus olisi noin 64 miljoonaa, perusturvaosuus noin 48 miljoonaa ja vastuuvajaukseksi jäävä määrä noin 17 miljoonaa markkaa. Lisäturvan määrästä, 64 miljoonasta markasta rahastoitaisiin arviolta 25 miljoonaa markkaa.

Ehdotetussa rahoitusjärjestelmässä on lähdetty siitä, että lisäturva on 50 % kokonaiskustannuksista. Vakuutetut ja valtio rahoittaisivat lisäturvan puoliksi kumpikin. Valtion osuus on katsottu välttämättömäksi, koska tällöin tapaturmavakuutuskustannusten siirtyminen kuluttajaintoihin ainakin osittain estettäisiin. Varsinkin pienviljelijöille tuottaisi lisäksi vaikeuksia vaihtoehto, jonka mukaan maatalousyrittäjät kustantaisivat koko lisäturvan. Myös maatalousyrittäjien korkea tapaturma-alttius ja ulkomaiden esimerkit puoltavat valtion osallistumista lisäturvan kustannuksiin. Ehdotettua kustannusten jakoa maatalousyrittäjien ja valtion kesken on myös edellytetty kuluvan vuoden tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa.

Tällä hetkellä perusturvaa vastaavia etuuksia maksetaan toisaalta sairausvakuutusjärjestelmästä sekä kansaneläke- ja perhe-eläkejärjestelmästä ja toisaalta yksityisen ja julkisen sektorin työeläkejärjestelmistä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän alkuvaiheessa kustannuksista olisi arviolta SVL:n mukaisia päivärahakuluja 32 % ja sairaanhoitokuluja 4 %, KEL:n mukaisia tukiosakuluja tai niitä vastaavia kuluja 0,2 %, perhe-eläkelain (38/69; PEL) mukaisia eläkekuluja 0,03 % ja työeläkelakien mukaisia eläkekuluja 0,5 %. Nämä prosenttimäärät todettaisiin laissa. Koska arvion mukaan perusturvan eläkekulut kasvavat tulevaisuudessa, kolmea viimeksi mainittua prosenttilukua korotettaisiin vuosittain vuoden 1983 alusta vastaavasti 0,2, 0,03 ja 0,5 prosenttiyksikköä.

Perusturvaa vastaavat yksityisen ja julkisen sektorin työeläkelakien mukaiset eläkekulut muodostuvat suurimmaksi osaksi MYEL:n mukaisista eläkekuluista. MYEL:n osuus työeläkekuluista on 75 %. Muu osa on TEL:n, LEL:n, YEL:n, valtion eläkelain (280/66), kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) sekä muiden työeläkelakien mukaisista eläkekuluista. Viimeksi mainittujen eläkekulujen osuuksien määrittely ja niiden ohjaaminen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmään olisi kuitenkin vaikeasti toteutettavissa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yksityisen ja julkisen sektorin työeläkelakien mukaiset eläkekulut, jotka olisivat alkuvaiheessa 0,5 % kokonaiskustannuksista, katsottaisiin kokonaisuudessaan MYEL:n mukaisiksi eläkekuluiksi. Sanottu osuus maksettaisiin tapaturmavakuutusjärjestelmään MYEL:n mukaisesta eläkejärjestelmästä, jossa rahoittajina ovat valtio ja maatalousyrittäjät.

Perusturvan etuuksista vastaa suurimmalta osalta kansaneläkelaitos. Eräs vaihtoehto olisi, että valtio maksaisi edellä tarkoitetut SVL:n, KEL:n ja PEL:n mukaiset kulut suoraan tapaturmavakuutuslaitokselle ja osuutenaan kansaneläkelaitoksen menoista vastaavasti vähemmän. Tällainen järjestelmä muuttaisi kuitenkin valtion ja kansaneläkelaitoksen välisiä rahoitussuhteita ja aiheuttaisi budjettitekniisiä hankaluuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että edellä tarkoitetun osuuden maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle maksaisi kansaneläkelaitos suoraan.

Edellä mainitut SVL:n, KEL:n, PEL:n ja MYEL:n mukaiset kulut kustannettaisiin siten kuin sanotuissa laeissa on säädetty. Jotta järjestelmä ei tulisi hallinnollisesti liian mutkikkaaksi, ehdotetaan, ettei tapaturmavakuutuslaitokselle maksettavien KEL:n mukaisten tukiosakulujen tai niitä vastaavien kulujen rahoitusta määrättäessä kunnille kuitenkaan luettaisi KEL:n 62 §:ssä tarkoitettua kustannusosuutta. Kysymyksessä oleva tapaturmavakuutuslaitokselle maksettava osa kokonaiskustannuksista olisi vuonna 1983 arviolta 40 000 markkaa. Sanottu osuuden rahoittamisesta vastaisi siten viime kädessä valtio yksin.

Kokonaiskustannusten jakautuminen perusturvaosuuteen, maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuuteen ja valtion osuuteen sekä perusturvaosuuden jakautuminen eri kululajeihin on tässä vaiheessa vaikeasti arvioitavissa pitkältä

ajanjaksolta. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmä on kuitenkin tarkoitettu pysyväksi. Tarkoituksena on, että vuonna 1987 tutkittaisiin tapaturmavakuutuslaitoksen keräämän aineiston perusteella, olisiko edellä tarkoitettujen jakautumissuhteet tarkistettava.

Seuraavassa taulukossa on arvioitu kokonais-

kustannukset ja niiden jakautuminen vuosina 1982—1985 ja 1990. Taulukon mukaiset kustannukset tarkoittavat miljoonia markkoja. Vuoden 1982 kokonaiskustannuksiin ei taulukossa sisälly ennen ehdotettujen lakien voimaantuloa aiheutuvia järjestelmän valmistelukustannuksia.

Vuosi	Kokonaiskustannus	(Lisäturvaosuus)		(MELA) MYEL	Perusturvaosuus			Vastuuvajaus
		valtion osuus	vakuutusmaksuosuus		SVL	(KELA) KEL	PEL	
1982	35,4	8,9	8,9	0,2	12,7	0,1	0,01	4,6
1983	129	32	32	1,3	46	0,5	0,08	17,1
1984	128	32	32	1,9	46	0,8	0,12	15,2
1985	126	32	32	2,5	45	1,0	0,15	13,4
1990	118	30	30	5,3	42	2,1	0,32	8,3

Ehdotuksen mukaan tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiksi luettaisiin vakuutusvastuu, työturvallisuuskulut ja kohtuulliset hoitokulut. Vuonna 1983 kokonaiskustannukset olisivat 129 miljoonaa markkaa; tästä määrästä vakuutusvastuu olisi 118 miljoonaa, työturvallisuuskulut yhteensä noin 3 miljoonaa ja hoitokulut noin 8 miljoonaa markkaa. Arvion mukaan 1.7.1982 järjestelmässä olisi 315 000 vakuutettua, joista 233 000 olisi vakuutusmaksuvelvollisia. Voidaan arvioida, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän piirissä sattuisi vuosittain noin 30 000 vakuutustapahtumaa.

Uuden järjestelmän tulee olla toimintakunnossa silloin, kun ehdotetut lait tulevat voimaan. Valmistelukustannukset, jotka olisivat noin 0,8 miljoonaa markkaa, luettaisiin ehdo-

tuksen mukaan tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiin ensimmäiseltä kalenterivuodelta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmän rahoituksen osalta esitys liittyy erikseen annettavaan esitykseen, joka koskee MYEL:n 12 ja 13 §:n muuttamista. Tarkoituksena on, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjestelmässä ja MYEL:n mukaisessa järjestelmässä laitosten hoitokulut valtion osuuden kannalta määriteltäisiin mahdollisimman yhteisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksesta ehdotetaan säädettäväksi erillinen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki. Tämä laki sisältäisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusta

koskevat erityissäännökset. Muilta osin viitattaisiin TapVL:n, ammattitaitilain ja tapaturmakorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain säännöksiin. Työtuloa, vakuutusmaksun perimistä ja tapaturmavakuutuslaitoksen hallintoa koskevalta osalta myös TEL:n ja MYEL:n säännöksiä tulisi sovellettaviksi.

1 §. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusurva koskisi ainoastaan Suomessa asuvaa

maatalousyrittäjää. Säännös on yhdenmukainen MYEL:n 1 §:n 1 momentin ja YEL:n vastavan säännöksen kanssa.

Säännösehdotuksen 2 momentti on sisällöltään yhdenmukainen TapVL:n 1 §:n 2 momentin kanssa.

2 §. Ehdotuksen mukaan täytäntöönpanosta huolehtisi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos. Asetuksella säädettäisiin tapaturmavakuutuslaitoksen toimielimistä ja organisaatiosta.

Kustannuksiltaan edullisimmaksi tulee vaihtoehto, jonka mukaan organisaatio perustuisi jo voimassa oleviin järjestelmiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin säätää tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hoidettaviksi. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutettavien ja MYEL:n mukaan vakuutettavien henkilöpiirit olisivat huomattavan yhdenmukaiset. Tämän vuoksi on perusteltua, että maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaisi myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen. Eläkelaitoksella on jo valmiina maatalousyrittäjiä koskevat rekisterit, henkilökunta ja asiamiesverkosto.

3 §. Säännösehdotuksessa määritellään, mitä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetaan maatalousyrittäjällä. Tämä maatalousyrittäjäkäsite on sama kuin MYEL:n 1 §:n 2 momentissa.

4 §. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus ei koskisi pakollisena niitä, joiden vuosityöansio ei vastaa vähintään MYEL:n 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärää. Vuosityöansio arvioitaisiin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain vuosityöansiota koskevien säännösten mukaan. Pykälässä tarkoitettu markkamäärä on sidottu TEL:n 9 §:ssä tarkoitettuun indeksiin.

Säännösehdotuksen 2 momentissa oleva lain soveltamisalan rajausta on yhdenmukainen MYEL:n 1 §:n 4 momentin säännöksen kanssa.

5 §. Säännös sisältää viittauksen MYEL:n viljelmän määrittelyä ja maatalousmaan laskevista koskeviin määräyksiin.

6 §. Ehdotuksen mukaan tapaturmasta ja ammattitaudista käytettäisiin yhteistä nimitystä työvahinko. Tämä käsite vastaa esimerkiksi liikennevakuutuksessa käytettyä termiä liikennevahinko. Ruotsin uudessa tapaturmavakuutuslaissa on käytetty samansisältöistä nimitystä "arbetsskada".

Säännösehdotuksen 2 momentti vastaa TapVL:n 4 §:n 1 momenttia. Sanonnalliset eroavaisuudet johtuvat maatalousyrittäjätyön itsestä luonteesta. Säännöstä käytännössä sovellettaessa ongelmallisimmaksi tulee rajan vetäminen maatalousyrittäjätyön ja vapaa-ajan välille. Tätä rajaa on mahdotonta yksiselitteisesti ilmaista laissa. Sen vuoksi tarkemman määrittelyn tuleekin tapahtua oikeuskäytännössä.

Pykälän 3 momentti vastaa TapVL:n 4 §:n 2 momentin säännöstä.

Säännösehdotuksessa ammattitauti on määriteltä asiallisesti samalla tavoin kuin ammattitautilain 1 §:ssä.

7 §. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien pakollisesta tapaturmavakuutuksesta ei suoritettaisi korvausta, jos työvahinko on sattunut ennen kuin maatalousyrittäjä täyttää 14 vuotta tai sen jälkeen, kun hän täytti 65 vuotta. Lisäksi ei korvata sellaisia työvahinkoja, jotka sattuvat maatalousyrittäjän ollessa vapautettu MYEL:n mukaisesta vakuutuksesta tai maatalousyrittäjän ollessa MYEL:n mukaisella täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä. Edellä sanottu koskisi myös työvahinkoja, jotka ovat aiheutuneet aikana, jolloin maatalousyrittäjä on vapautettu maksamasta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusmaksua.

Säännösehdotuksen 2 momentissa määritellään, milloin työvahingon katsotaan sattuneen. Ammattitaudin osalta määrittely vastaa ammattitautilain 2 §:ssä olevaa määrittelyä.

8 §. Käytännössä esiintyy tapauksia, joissa maatalousyrittäjä toimii yrittäjätoimintansa lisäksi työsuhteessa. Jos työtapaturma tai ammattitauti kohtaa tällaista henkilöä, on luonnollista, ettei hänellä ole oikeutta saada kaksinkertaista korvausta tapaturmavakuutuksesta. Esillä oleva säännös liittyy osaltaan lakiehdotuksen 12 §:ään, joka koskee vuosityöansion määrittymistä. Viimeksi mainitun säännösehdotuksen mukaan maatalousyrittäjän vuosityöansio lasketaan myös ottamalla huomioon työsuhteesta saatu ansio. Nyt annettavaan esitykseen sisältyy vastaava ehdotus työntekijöiden tapaturmavakuutuksen osalta. Jotta samasta työtapaturmasta tai ammattitaudista ei tulisi maksettavaksi korvausta kahteen kertaan, nyt esillä olevan säännösehdotuksen mukaan maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaista korvausta työvahingosta, jonka perusteella hänellä on oikeus tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen.

Pykälän 1 momentissa on myös säännös vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta. Säännös koskee tilannetta, jossa työvahingon voidaan katsoa sattuneen paitsi työsuhteessa myös maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvista olosuhteista. Ehdotuksen mukaan korvauksen suorittaneella vakuutuslaitoksella on tällöin oikeus saada maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta takaisin sen vastuulla oleva osuus korvauksesta. Tämä korvausvastuun jakaminen laitosten kesken on tarkoitettu lähinnä ammattitautitapauksiin. On todettava, että nimenomaan ammattitautitapauksissa maksettavat korvaukset saattavat olla huomattavan suuria.

Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä pykälän soveltamisesta.

9 §. Säännösehdotuksen 1 momentti sisältää siinä olevien asiaryhmien osalta viittauksen TapVL:n, ammattitautilain ja tapaturmakorvauksista saavien invaliidihuollosta annetun lain säännöksiin. Esimerkiksi ammattitautilain 2 §:ssä on käytetty vastaavanlaista menettelyä.

Säännösehdotuksen sanonta tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta viittaa TapVL:n 61 §:ssä tarkoitettuun vakuutuslaitoksen oikeuteen saada suorittamansa määrä takaisin muun lain nojalla korvausvelvolliselta.

Esimerkiksi TEL:ssä, KEL:ssä ja liikennevakuutuslaissa on säännöksiä TapVL:n mukaisen etuuskien huomioon ottamisesta sanotuissa laeissa säädettyjä etuuksia määrättäessä. Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet otettaisiin huomioon samalla tavoin kuin TapVL:n mukaiset etuudet. Säännös koskisi paitsi etuuskien yhteensovittamista myös muita tilanteita, joissa laissa säädettyistä korvauksista määrätään.

10 §. Työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa työnantaja- ja työntekijäpuolella on oikeus ehdottaa henkilöitä tapaturmalautakunnan työmarkkinajäseniksi ja vakuutusoikeuden maallikkojäseniksi. Säännösehdotus sisältää vastaavan oikeuden maatalousyrittäjien etujärjestöille.

Säännösehdotus on rakenteeltaan samanlainen kuin MYEL:n 18 §. Työntekijöiden tapaturmavakuutusten osalta säännösehdotusta vastaavat säännökset ovat TapVL:n 53 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 54 a §:ssä.

Säännösehdotuksen 1 momentissa käytetään ehdotuksen mukaan tapaturmalautakuntaan va-

littavista maallikkojäsenistä teknistä nimitystä "työmarkkinajäsenet". Myös TapVL:n 53 §:n 2 ja 3 momentissa käytetään samaa nimitystä. Oikeus ehdottaa henkilöitä työmarkkinajäseniksi on ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovilla edustavimmilla järjestöillä. Näin on tilanne riippumatta siitä, käsitetäänkö asianomaiset järjestöt työmarkkinajärjestöiksi vai ei.

11 §. Pykälä sisältää vuosityöansion laskentasaännökset normaalitapauksia varten. Vuosityöansio laskettaisiin siten kuin MYEL:n 8 §:n 7 momentissa tarkoitettu eläkkeen perusteena oleva työtulo. Nyt kysymyksessä oleva työtulo otetaan kuitenkin huomioon enintään yhdeltä vuodelta.

Jos asianomainen ei kuulu MYEL:n mukaisen pakollisen vakuutuksen piiriin, hänen vuosityöansionsa määrätään soveltuvin osin MYEL:n mukaista työtuloa koskevien säännösten perusteella.

12 §. Pykälä sisältää vuosityöansiota koskevat erityissäännökset. Jos maatalousyrittäjä tai hänen omaisensa osoittavat, että todellinen vuosityöansio on olennaisesti poikennut lain 11 §:n 1 momentin edellyttämästä, voidaan käyttää todellista vuosityöansiota. Asetuksella säädetään tarkemmin, miten näyttövelvollisuus voidaan toteuttaa. Tämä poikkeussäännös ei kuitenkaan koskisi kuudelta ensimmäiseltä kuukaudelta maksettavia päivärahoja.

Pykälän 2 momentissa on kysymys maatalousyrittäjän työsuhteesta saamien työansioiden huomioon ottamisesta vuosityötuloa määrättäessä. Tämä tapahtuisi TapVL:n 28 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti. Korvauksesta vastaisi lopullisesti maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos myös siltä osin kuin se perustuu työsuhteesta saatuu ansiotuloon. Edellä lakiehdotuksen 8 §:ssä on kuitenkin poikkeussäännös niiden tapausten osalta, joissa työvahingon voidaan katsoa sattuneen tai aiheutuneen paitsi työsuhteessa myös maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa.

Pykälän 3 momentin mukaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksessa noudatetaan TapVL:ssä käytettävää vähimmäisvuosityöansion määrittelyä. Tätä ei kuitenkaan sovellettaisi, jos maatalousyrittäjä ei kuulu MYEL:n mukaisen pakollisen eläketurvan piiriin eikä siten ole velvollinen maksamaan tapaturmavakuutusmaksua.

13 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan kokonaiskustannusten osatekijät, jotka ovat vakuutusvastuu, työturvallisuuskulut ja kohtuulliset hoitokulut. Luonnollisesti vakuutusvastuu muodostuu markkamääräisesti suurimmaksi kokonaiskustannusten osaksi.

Säännösehdotuksen 2 momentin mukaan 21 §:n 4 momentissa tarkoitetun vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen kustannuksia ei luettaisi tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiin. Poikkeuksen muodostaisivat kuitenkin sanotun vakuutuksen perusteella maksettaviin etuuksiin TEL:n 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

Koska muun muassa valtio osallistuu tapaturmavakuutuksen rahoitukseen, on tärkeää, että kokonaiskustannukset ja erityisesti tapaturmavakuutusta hoitavan laitoksen hoitokulut pysyvät kohtuullisina. Tämän vuoksi ehdotuksen mukaan kokonaiskustannukset normitettaisiin. Ne laskettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Laitoksen hoitokulujen määrittelyä koskeva periaate vastaa lähinnä sitä, mitä YEL:n 10 §:ssä on säädetty ja mitä erikseen annettavan esityksen mukaan MYEL:n 13 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi.

14 §. Ehdotuksen mukaan työturvallisuuskulujen määrä olisi 2 % tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista. Työntekijöiden tapaturmavakuutuksessa työturvallisuustyön rahoitus ja hoitaminen on järjestetty kahdella tavalla. Toisaalta vakuutusmaksuun on sisällytetty määrä, jonka suuruus on 2 % TapVL:n mukaisesta työnantajan vakuutusmaksusta. Näin kertyneitä varoja käytetään työsuojelun edistämiseen työsuojelurahastolaissa (407/79) tarkoitetulla tavalla. Toisaalta tapaturmavakuutuslaitokset itse suorittavat ja rahoittavat työturvallisuustyötä. Säännösehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien työturvallisuustyötä varten kerättävistä varoista ei muodostettaisi erillistä rahastoa. Tapaturmavakuutuslaitos voisi itse suorittaa ohjaus- ja neuvontatyötä maatalousyrittäjien piirissä. Toisaalta tapaturmavakuutuslaitos voisi myös myöntää avustuksia ja lainoja työturvallisuustutkimukseen, -koulutukseen ja -tiedottamiseen.

Säännösehdotuksen 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkemmat määräykset varainkäytöstä työturvallisuustyöhön.

15 §. Ehdotuksen mukaan tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannukset rahoitetaan perusturvaosuudella, maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuudella ja valtion osuudella. Kahdella viimeksi mainitulla osuudella on tarkoitettu rahoittaa se lisäturva, jolla tapaturmavakuutuksesta maksettavat korvaukset ylittävät maatalousyrittäjien nykyisen perusturvan mukaiset korvaukset. Koska ehdotuksen mukaan perusturvaosuutta ei toisin kuin lisäturvaosuutta rahastoitaisi, osa kokonaiskustannuksista jäisi toistaiseksi kattamatta.

Säännösehdotuksen 2 momentissa on määriteltä perusturvaosuuden eri osat. Perusturvaosuuteen katsottaisiin kuuluvan SVL:n, KEL:n, PEL:n ja MYEL:n mukaisia kuluja.

Ehdotuksen mukaan sekä maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuus että valtion osuus olisivat 25 % tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista. Siten lisäturvan osuudeksi muodostuisi 50 % kokonaiskustannuksista.

Lakiehdotuksen mukaan perusturvaosuuden maksaisi toisaalta kansaneläkelaitos ja toisaalta maatalousyrittäjien eläkelaitos. Perusturvaosuuden eri kululajien rahoituksesta esillä olevassa lakiehdotuksessa ei ole yleissäännöstä. Tämä tietää sitä, että ne rahoitettaisiin siten kuin asianomaisissa laeissa on kyseessä olevien kulujen osalta säädetty. Säännösehdotuksen 4 momentissa on kuitenkin erityissäännös KEL:n mukaisten tukiosakulujen tai niitä vastaavien kulujen rahoituksesta. Hallinnollisten hankaluuksien välttämiseksi ehdotuksen mukaan kunnille ei nimittäin luettaisi KEL:n 62 §:ssä tarkoitettua kustannusosuutta. Tämä kustannusosuus tarkoittaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle maksettavaa osuutta. Sanotun osuuden rahoittamisesta vastaisi siten valtio.

Koska tässä vaiheessa on mahdotonta määritellä perusturvaosuuden eri kuluja ja kokonaiskustannusten jakautumista eri osuuksiin riittävän tarkasti ja pysyvästi, olisi tarkoituksenmukaista tarkistaa lakia noin viiden vuoden kuluttua voimaantulosta.

16 §. Ehdotuksen mukaan kansaneläkelaitos ja maatalousyrittäjien eläkelaitos suorittaisivat perusturvaosuuden ja valtio oman osuutensa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle. Sanotut osuudet suoritettaisiin kunakin vuotena kuukausittain ennakkona asetuksella tarkemmin säädettävällä tavoin. Tarkoituksena on, että ennakoitettaisiin mahdollisimman pit-

källe samalla tavoin kuin MYEL:n mukainen valtion osuuden ennakko. Näin ollen asetuksella säädettäisiin muun muassa paitsi ennakon vahvistamisesta myös sen tarkistamisesta.

17 §. Velvollisuus maksaa tapaturmavakuutusmaksu koskee niitä maatalousyrittäjiä, jotka kuuluvat MYEL:n mukaisen pakollisen vähimmäiseläketurvan piiriin. Näin ollen maksua ei peritä alle 18 vuotiailta maatalousyrittäjiltä eikä niiltä, jotka ovat työskennelleet maatalousyrityksessä alle neljä kuukautta. Myöskään maatilatalouden harjoittajan palkattomien perheenjäsenten ja osatyökyvyttömyys-, sukupolvenvaihdos- tai työttömyyseläkettä saavien maatalousyrittäjien ei ole maksettava sanottua vakuutusmaksua. Vakuutusmaksu määrätään MYEL:n mukaan vahvistetun työtulon perusteella.

Säännösehdotuksen 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen maksuperusteet. Vakuutusmaksuilla katetaan 25 % tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista.

18 §. Maatalousyrittäjän vastuu hänen yrityksessään työskennelleiden perheenjäsentensä tapaturmavakuutusmaksuista määräytyisi MYEL:n säännösten mukaan. Vakuutuksen ottamisen laiminlyönnin, vakuutusmaksun korotuksen, viivästyskoron sekä vakuutusmaksun vanhentumisen ja perinnän keskeyttämisen osalta noudatettaisiin MYEL:n säännöksiä.

Säännösehdotuksen 2 momentin mukaan tapaturmavakuutusmaksu peritään MYEL:n mukaisen maksun yhteydessä. Laiminlyöty vakuutusmaksu voitaisiin vähentää työvahinkokorvauksesta MYEL:n periaatteiden mukaan.

19 §. Jos maatalousyrittäjä ei halua kuulua maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen piiriin, olisi hänellä mahdollisuus saada vapautus tapaturmavakuutusmaksusta. Esillä oleva pykälä sisältää säännökset vapautuksen edellytyksistä, hakemusmenettelystä, vapautuksen kestoajasta ja muutoksenhausta.

Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkemmat määräykset vapautusmenettelystä.

20 §. Säännösehdotus sisältää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen korvausvastuuta (rahastoa) koskevan laskentasäännöksen. Vastuuseen olisi siirrettävä määrä, joka jää jäljelle, kun vuoden perusturvaosuuden ja lisäturvaosuuden yhteismäärästä vähennetään

samana vuonna maksetut korvaukset sekä työturvallisuuskulut ja kohtuulliset hoitokulut.

21 §. Ehdotuksen mukaan maatalousyrittäjällä, joka ei kuulu pakollisen tapaturmavakuutuksen piiriin, olisi oikeus ottaa vapaaehtoinen työtaturmavakuutus.

Jos maatalousyrittäjällä on pakollinen tai vapaaehtoinen vakuutus, voisi hän myös ottaa vakuutuksen vapaa-ajan tapaturmien varalta. Tämän vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen vakuutetut kustantaisivat pääasiassa itse.

22 §. Säännösehdotuksessa viitataan tiettyihin TEL:n, MYEL:n ja TapVL:n säännöksiin. TEL:n osalta tulevat kysymykseen eräät virkapuolia koskevat määräykset, rangaistusmääräykset sekä vakuutusmaksun ulosottokelpoisuutta koskevat määräykset. MYEL:n kohdalta viitataan eläkelaitoksen hallintoa ja varojen sijoitusta koskeviin säännöksiin ja TapVL:n kohdalta eräaseen valvontamääräykseen sekä korvausten siirto- ja ulosmittauskieltoa sekä sosiaalilautakunnalle maksamista koskeviin säännöksiin.

23 §. Ehdotuksen mukaan tarkemmat säännökset annettaisiin asetuksella.

1.2. Tapaturmavakuutuslaki

2 §. Säännöksellä tarkennettaisiin TapVL:n soveltamisalaa maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa sattuneisiin tapaturmiin nähden. Ehdotuksen mukaan sanotuissa tapauksissa ei sovellettaisi TapVL:ia sen omien säännösten perusteella. TapVL:ia sovellettaisiin vain siten ja siinä laajuudessa kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa on säädetty. Käytännössä tämä merkitsee maatalousyritysten osalta sitä, että esimerkiksi työsuhteessa olevaan maatilatalouden harjoittajan perheenjäseneen, kuolinpesän osakkaaseen tai paliskunnan osakkaaseen sovelletaan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia.

28 §. Nyt esillä oleva säännösehdotus vastaa maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiehdotuksen 12 §:n 2 momenttia. Kysymys on siten tapauksesta, jossa asianomainen samanaikaisesti on työsuhteessa ja toimii maatalousyrittäjänä. Jos hänelle työsuhteessa sattuu tapaturma, lasketaan hänen vuosityöansionsa ottamalla työsuhteesta saadun työansion lisäksi huomioon maatalousyrittäjätoiminnasta saatu ansio.

1.3. Maatalousyrittäjien eläkelaki

16 §. Edellä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakia koskevan ehdotuksen 2 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Tämän vuoksi olisi MYEL:n 16 §:ään tehtävä korjaus.

1.4. Maataloustulolaki

4 §. Säännösehdoituksen mukaan maatilatalouden harjoittajien ja heidän perheenjäsentensä pakolliset tapaturmavakuutusmaksut katsottaisiin maataloustulolaskelmassa maatalouden menoksi. Tämä säännös ei koskisi kalastajien ja poronhoitajien maksuja.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 23 §:n mukaan sanotun lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annettaisiin asetuksella tarkemmat säännökset. Näiden säännösten valmistelu on parhaillaan käynnissä.

3. Voimaantulo

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusjärjes-

telmä ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982. Oikeutta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiseen korvaukseen ei olisi sellaisen työvahingon perusteella, joka on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Ehdotuksen mukaan vuodelta 1982 perittävän vakuutusmaksun maksupäivä olisi pääsäännöstä poiketen sanotun vuoden syyskuun 30 päivä. Tämä maksu voitaisiin myös periä muulla tavalla kuin MYEL:n mukaisen maksun yhteydessä. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että maatalousyrittäjien eläkeasetuksen mukaan MYEL:n mukaisen vakuutusmaksun maksupäivä on tietyissä tapauksissa toukokuun viimeinen päivä eikä tapaturmavakuutusmaksua ole aiheellista periä ennen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain voimaantuloa.

Vapautusta tapaturmavakuutusmaksusta ei myönnettäisi taannehtivasti. Lain voimaantulovaiheessa olisi syytä poiketa tästä säännöksestä. Ehdotuksen mukaan taannehtiva vapautus olisi mahdollinen, jos hakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Voimaantulosäännöksessä määrättäisiin myös ennen lain voimaantuloa aiheutuneiden perustamiskulujen korvaamisesta sekä valtion, kansaneläkelaitoksen ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksen maksettavien, ensimmäistä kalenterivuotta koskevien ennakoiden maksamisesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Suomessa asuvalla maatalousyrittäjällä on oikeus saada korvausta työvahingosta tämän lain mukaan.

Työvahingosta suoritetaan korvausta myös maatalousyrittäjän omaisille sekä hautausapua niin kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Tämän lain täytäntöönpanosta huolehtii maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos, josta säädetään tarkemmin asetuksella.

Asetuksella voidaan säätää, että 1 momentissa tarkoitetun tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos (467/69) säädetty maatalousyrittäjien eläkelaitos.

3 §

Maatalousyrittäjällä tarkoitetaan tässä laissa:

1) maatilatalouden harjoittajaa, joka omaan tai yhteiseen lukuun itse työhön osallistuen harjoittaa maatilataloutta vähintään kaksi hehtaaria maatalousmaata käsittävällä viljelmällä;

2) kalastajaa, joka olematta työsuhhteessa harjoittaa ammattimaista kalastusta;

3) poronmistajaa, joka omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun tekee poronhoitotyötä; ja

4) henkilöä, joka tekee 1—3 kohdassa tarkoitettua työtä perheenjäsenenä.

4 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske maatalousyrittäjää, jonka vuosityöansio 11 §:n säännösten mukaan arvioituna ei vastaa vähintään maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärää.

Tätä lakia ei myöskään sovelleta maatilatalouden, kalastuksen tai poronhoidon yhteydessä harjoitettuun toimintaan, jota on pidettävä eri yrityksenä.

5 §

Tässä laissa tarkoitettu viljelmä ja sen maatalousmaa määritellään sekä maatalousmaan

pinta-ala lasketaan samojen perusteiden mukaan, jotka on säädetty maatalousyrittäjien eläkelain 2 ja 20 §:ssä sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä.

6 §

Työvahingolla tarkoitetaan tässä laissa työtapaturmaa ja ammattitautia.

Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka aiheuttaen vamman tai sairauden on kohdannut maatalousyrittäjää hänen maatalousyrittäjätyössään tai siitä johtuvissa olosuhteissa.

Maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa saatu vamma, joka on syntynyt lyhyehkönä, enintään yhden vuorokauden pituisena aikana ja jota ei korvata ammattitautina, voidaan, sen mukaan kuin tapaturmavakuutuslain (608/48) 4 §:n 2 momentin nojalla annetussa asetuksessa säädetään, katsoa työtapaturman aiheuttamaksi.

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka sen mukaan kuin ammattitautilain (638/67) 1 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädetään, on maatalousyrittäjätyössä aiheutunut fysikaalisista, kemiallisista tai biologisista tekijöistä.

Maatalousyrittäjätyöllä tarkoitetaan työtä 3 §:ssä mainituissa toiminnoissa.

7 §

Tämän lain mukaista korvausta ei kuitenkaan suoriteta työvahingosta, joka on sattunut:

1) ennen kuin maatalousyrittäjä täytti 14 vuotta tai sen jälkeen, kun hän täytti 65 vuotta;

2) sinä aikana, jolloin maatalousyrittäjä on maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:n 1 momentin nojalla vapautettu sanotun lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta;

3) sinä aikana, jolloin maatalousyrittäjällä on oikeus saada maatalousyrittäjien eläkelain mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä; tai

4) sinä aikana, jolloin maatalousyrittäjä on tämän lain 19 §:n nojalla vapautettu maksamasta tämän lain 17 §:n 1 momentin mukaista vakuutusmaksua.

Työvahingon katsotaan sattuneen silloin, kun tapaturma kohtasi maatalousyrittäjää tai kun ammattitauti ilmeni.

8 §

Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada korvausta tämän lain mukaan työvahingosta, jonka perusteella hänellä on oikeus korvaukseen tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Jos työvahingon voidaan katsoa sattuneen tai aiheutuneen myös maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa, on korvauksen suorittaneella vakuutuslaitoksella oikeus saada maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta takaisin sen vastuulla oleva osuus korvauksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

9 §

Korvauksen hakemisesta, korvausvelvollisuudesta, korvauksesta, korvausasiain käsittelystä, korvauksen saajan puhevallan käyttämisestä, tapaturmavakuutuslaitoksen päätöksen alistamisesta, osallistumisesta tapaturmalautakunnan toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin, muutoksenhausta tapaturmavakuutuslaitoksen päätökseen ja vakuutusmaksun maksuunpanoon, tapaturmavakuutuslaitoksen takaisinsaantioikeudesta sekä tiedoksiantovelvollisuudesta on, jollei tästä laista muuta seuraa, soveltuvin osin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa, ammattitautilaissa ja tapaturmakorvausta saavien invalidihuollosta annetussa laissa (592/63) on säädetty. Mitä näissä laeissa on säädetty työntekijästä ja vakuutuslaitoksesta, on vastavasti sovellettava maatalousyrittäjään ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokseen.

Muussa laissa säädettyä korvausta määrättäessä tämän lain mukaiset etuudet otetaan huomioon samalla tavoin kuin tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet.

10 §

Tapaturmavakuutuslain 53 §:ssä tarkoitettuun tapaturmalautakuntaan valtioneuvosto määrää maatalousyrittäjien taloudellisia etuja valvovien edustavimpien järjestöjen ehdotuksesta vähintään kolme työmarkkinajäsentä ja heille henkilökohtaiset varamiehet kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikko-

jäseninä ainakin kaksi tämän lain mukaan vakuutettuja henkilöitä edustavaa jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 54 a §:ssä on maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetty.

11 §

Maatalousyrittäjän vuosityöansiona pidetään hänen maatalousyrittäjien eläkelain mukaista tötuloaan. Työtulo, joka lasketaan sanotun lain 8 §:n 7 momentin mukaisesti, otetaan kuitenkin huomioon enintään vuoden pituiselta yrittäjätoiminnan jaksolta ennen työvahingon sattumista.

Maatalousyrittäjälle, jolla ei työvahingon satuttaessa ole voimassa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista vakuutusta, määrätään vuosityöansio enintään vuoden pituiselta ajalta ennen työvahingon sattumista soveltuvin osin sanotun lain 8 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan.

12 §

Jos maatalousyrittäjä tai hänen omaisensa asetuksella säädettyä tavoin osoittavat, että maatalousyrittäjän saama työansio viimeisen vuoden ajalta ennen työvahingon sattumista on ollut olennaisesti suurempi kuin 11 §:n 1 momentin mukaisesti määräytyvä vuosityöansio, otetaan näin osoitettu työansio korvauksen perusteeksi. Näin laskettua työansiota käytetään päivärahaa määrättäessä kuitenkin vain siltä osin kuin päivärahaa myönnetään yli kuuden kuukauden ajalle työvahingon sattumisesta.

Maatalousyrittäjälle, joka yrittäjätoimintansa ohella on ollut työsuhhteessa, lasketaan vuosityöansio ottamalla huomioon myös työsuhhteesta saatu ansio tapaturmavakuutuslain 28 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Jos vuosityöansio 11 §:n ja tämän pykälän mukaisesti laskettuna alittaa tapaturmavakuutuslain 16 §:n 6 momentissa säädetyn markkamäärän, käytetään vuosityöansiona sanottua määrää. Tätä momenttia on kuitenkin sovellettava vain, jos työvahinko on sattunut sellaisessa toiminnassa, josta maatalousyrittäjä on velvollinen maksamaan vakuutusmaksua 17 §:n 1 momentin mukaisesti.

13 §

Tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiksi luetaan:

- 1) vakuutusvastuu;

- 2) työturvallisuuskulut; ja
3) kohtuulliset hoitokulut.

Tätä pykälää sovellettaessa ei oteta huomioon 21 §:n 4 momentin mukaista tapaturmaturvaa. Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin kokonaiskustannuksiin luetaan kuitenkin 21 §:n 4 momentin mukaisen vakuutuksen perusteella maksettaviin etuuksiin työntekijäin eläkelain (395/61) 9 §:n mukaisesti tulevat korotukset siltä osin kuin vastaavien sijoitusten tuotto ei niihin riitä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tapaturmavakuutuslaitoksen esityksestä ne perusteet, joiden mukaan lasketaan 1 momentissa tarkoitettut kokonaiskustannukset.

14 §

Edellä 13 §:n 1 momentissa mainittuja työturvallisuuskuluja varten varataan tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksista kaksi prosenttia. Tätä määrää tapaturmavakuutuslaitos käyttää maatalousyrittäjien työturvallisuuden parantamiseen tekemällä ohjaus- ja neuvontatyötä maatalousyrittäjien piirissä. Tapaturmavakuutuslaitos voi myös myöntää varoja maatalousyrittäjien työturvallisuutta koskevaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedottamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä työturvallisuuskuluja varten kertyvien varojen käytöstä.

15 §

Kokonaiskustannuksista rahoitetaan se osa, joka ei jää vastuuvajaukseksi, perusturvaosuudella, maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuudella ja valtion osuudella.

Perusturvaosuuteen katsotaan kuuluvan kokonaiskustannuksista sairausvakuutuslain (364/63) mukaisia päivärahakuluja 32 prosenttia ja sairaanhoitokuluja 4 prosenttia, kansaneläkelain (347/56) mukaisia tukiosakuluja tai niitä vastaavia kuluja 0,2 prosenttia, perhe-eläkelain (38/69) mukaisia eläkekuluja 0,03 prosenttia sekä maatalousyrittäjien eläkelain mukaisia eläkekuluja 0,5 prosenttia, kuitenkin siten, että kolmea viimeksi mainittua prosenttilukua korotetaan vuosittain alkaen vuodesta 1983 vastaavasti 0,2, 0,03 ja 0,5 prosenttiyksikköä.

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuus on 25 prosenttia ja valtion osuus niin ikään 25 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Määrättäessä 2 momentissa tarkoitettujen kansaneläkelaitoksen suoritettaviksi tulevien

kulujen rahoitusta ei kunnille lueta kansaneläkelain 62 §:ssä tarkoitettua kustannusosuutta.

16 §

Kansaneläkelaitos suorittaa vuosittain tapaturmavakuutuslaitokselle 15 §:n 2 momentissa mainittujen sairausvakuutuslain, kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaisten kulujen yhteismäärän ja maatalousyrittäjien eläkelaitos vastaavasti maatalousyrittäjien eläkelain mukaiset kulut. Valtio suorittaa vuosittain 15 §:n 3 momentissa mainitun valtion osuuden.

Valtion, kansaneläkelaitoksen ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tulee, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, suorittaa kunkin vuotena kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa niiden 1 momentin mukaisena osuutena suoritettavaksi arvioitua määrää.

17 §

Maatalousyrittäjän, joka on velvollinen ottaamaan maatalousyrittäjien eläkelaisa säädettyä vähimmäiseläketurvaa vastaavan vakuutuksen, on maksettava sanotun vakuutuksen ajalta vakuutusmaksu tämän lain mukaista työvahinkoturvaa varten. Vakuutusmaksun määräytymisperusteena käytetään maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vahvistettua työtuloa.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa tapaturmavakuutuslaitoksen esityksestä vakuutusmaksun perusteet. Maksun suuruus on määrätävä niin, että se vastaa 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuutta.

18 §

Mitä maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n 4 momentissa ja 12 §:ssä on säädetty sanotun lain mukaisesta vakuutusmaksusta, on vastaavasti sovellettava tämän lain mukaiseen maksuun.

Vakuutusmaksu peritään maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutusmaksun yhteydessä maatalousyrittäjien eläkeasetuksessa (667/69) tarkoitettuina maksupäivinä. Työvahinkokorvauksesta saadaan vähentää korvauksensaajan maksamatta jääneet, tämän lain mukaiset vakuutusmaksut sanotun asetuksen säännöksiä vastaavasti noudattaen.

19 §

Maatalousyrittäjällä on oikeus hakemuksesta saada vapautus 17 §:n 1 momentin mukaisesta vakuutusmaksusta, jos hän on ottanut 6 §:ssä

tarkoitettun työvahingon varalta tapaturmavakuutuksen, jonka etuuksien taso vähintään vastaa tämän lain mukaista työvahinkoturva.

Vapautus myönnetään hakemuksen tekemisestä, ja se on voimassa toistaiseksi. Sen jatkumisen edellytyksenä on kuitenkin, että maatalousyrittäjä vuosittain toimittaa todistuksen vapautuksen edellytysten olemassaolosta.

Vapautusasian käsittelee tapaturmavakuutuslaitos, jonka päätökseen saa hakea muutosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

20 §

Työvahinkoturvan järjestämisestä johtuvien tulevien menojen peittämiseen tarvittavat varat tapaturmavakuutuslaitoksen on kirjattava sosiaali- ja terveysministeriön laitoksen esityksestä vahvistamien perusteiden mukaisesti korvausvastuuna. Siihen on siirrettävä vuosittain määrä, jolla 15 §:n 1 momentissa mainittujen osuuksien yhteismäärä ylittää samana vuonna maksetut korvaukset sekä 13 §:ssä tarkoitettut työturvallisuuskulut ja kohtuulliset hoitokulut.

21 §

Sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin ja 17 §:n 2 momentissa säädettyin maksuin voidaan tämän lain mukainen vakuutus myöntää maatalousyrittäjälle:

- 1) jonka viljelmä on 3 §:n 1 kohdassa edellytettyä kokoa pienempi;
- 2) jonka vuosityöansio on 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua määrää pienempi; tai
- 3) joka haluaa itselleen vakuutuksen 7 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettun työvahingon varalta.

Vakuutuksen myöntämisen edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä muutoin täyttää tässä laissa säädetty edellytykset. Vakuutusta ei myönnetä takautuvasti.

Tapaturmavakuutuslaitoksen on vakuutuksen alkaessa ja olosuhteiden muuttuessa todettava maatalousyrittäjien eläkelain 8 §:n säännöksiä soveltaen, mitä on pidettävä vakuutetun vuosityöansiona.

Maatalousyrittäjällä, jota koskee tämän lain mukainen työvahinkoturva, on oikeus sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamin ehdoin ja

maksuin vakuuttaa itsensä muunkin kuin tässä laissa tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettun tapaturman varalta.

22 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 16, 18 ja 19 §:ssä, maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä tapaturmavakuutuslain 37 ja 63 §:ssä on säädetty.

Työntekijäin eläkelain 18 §:n ja tapaturmavakuutuslain 37 §:n säännöksiä sovellettaessa rinnastetaan maatalousyrittäjä sanotuissa laeissa tarkoitettuun työnantajaan.

23 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

24 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

Oikeutta korvaukseen ei ole sellaisen työvahingon perusteella, joka on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 18 §:n 2 momentissa on säädetty, on vuodelta 1982 perittävän vakuutusmaksun maksupäivä 30 päivä syyskuuta 1982. Sanottu maksu voidaan periä myös muulla tavalla kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen maksun yhteydessä.

Sen estämättä, mitä 19 §:n 2 momentissa on säädetty vakuutusmaksusta vapauttamisen alkamisajankohdasta, maatalousyrittäjällä on oikeus saada sanottu vapautus maksamisvelvollisuuden alkamisesta lukien, jos hakemus vapauttamisesta tehdään kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Tapaturmavakuutuslaitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lain täytäntöönpanoa varten. Tästä ennen lain voimaantuloa aiheutuneet kulut luetaan tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiin ensimmäiseltä kalenterivuodelta.

Lain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakot suoritetaan ensimmäiseltä kalenterivuodelta kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

2.

Laki**tapaturmavakuutuslain 2 ja 28 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain 2 §:ään uusi 2 momentti ja 28 §:ään uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 6 momentiksi,

sellaisina kuin mainitut pykälät ovat 10 päivänä heinäkuuta 1981 annetussa laissa (526/81), seuraavasti:

2 §

Maatalousyrittäjätyössä tai siitä johtuvissa olosuhteissa sattuneeseen tapaturmaan tämän lain säännöksiä sovelletaan siten ja siinä laajuudessa kuin maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (/) on säädetty.

28 §

Jos työntekijä on samanaikaisesti ollut työsuhteessa ja toiminut maatalousyrittäjien tapa-

turmavakuutuslain 3 §:ssä tarkoitettuna maatalousyrittäjänä, hänen vuosityöansionsa lasketaan sen lisäksi, mitä 1—4 momentissa on säädetty, ottamalla huomioon yrittäjätoiminnasta saatu ansio mainitun lain 11 §:ssä ja 12 §:n 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä tammikuuta 1974 annetussa laissa (17/74), näin kuuluvaksi:

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden luopumiseläketurvasta siten kuin luopumiseläkelaisissa (16/74) on säädetty. Jos asetuksella säädetään, voi maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (/)

tarkoitettujen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

4.

Laki**maataloustulolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1977 annetun maataloustulolain (1102/77) 4 §:n 6
kohta sekä
lisätään 4 §:ään uusi 7 kohta seuraavasti:

4 §

Edellä 3 §:ssä tarkoitettua kokonaislaskelmaa laadittaessa

6) kustannuksiin ei lueta markkinoimis- ja muita maksuja eikä veroja, jotka aiheutuvat maatalouden osallistumisesta maataloustuotteiden vientikustannuksiin tässä laissa tarkoitettulla tavalla,

7) kustannuksiin luetaan maatilatalouden harjoittajien ja heidän perheenjäsentensä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (/) mukaiset pakolliset vakuutusmaksut.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Luja-Penttilä*

3.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä tammikuuta 1974 annetussa laissa (17/74), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***16 §**

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden luopumiseläketurvasta siten kuin luopumiseläkelaisissa (16/74) on säädetty.

16 §

Tämän lain mukaista vakuutusta hoitaa maatalousyrittäjien eläkelaitos. Eläkelaitos huolehtii myös viljelijöiden luopumiseläketurvasta siten kuin luopumiseläkelaisissa (16/74) on säädetty. Jos asetuksella säädetään, voi maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa myös maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa (/) tarkoitettua maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen tehtävät.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.

4.

Laki**maataloustulolain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1977 annetun maataloustulolain (1102/77) 4 §:n 6 kohta sekä lisätään 4 §:ään uusi 7 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***4 §**

Edellä 3 §:ssä tarkoitettua kokonaislaskelmaa laadittaessa

6) kustannuksiin ei lueta markkinoimis- ja muita maksuja eikä veroja, jotka aiheutuvat

6) kustannuksiin ei lueta markkinoimis- ja muita maksuja eikä veroja, jotka aiheutuvat

Voimassa oleva laki

maatalouden osallistumisesta maataloustuotteiden vientikustannuksiin tässä laissa tarkoitetulla tavalla.

Ehdotus

maatalouden osallistumisesta maataloustuotteiden vientikustannuksiin tässä laissa tarkoitetulla tavalla,

7) kustannuksiin luetaan maatilatalouden harjoittajien ja heidän perheenjäsentensä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (/) mukaiset pakolliset vakuutusmaksut.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1982.